

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 582/2020-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Petrom Šumšalom, Krasovského 13, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 175/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 175/2013 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** zaplatiť sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie **6 000 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **567,28 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 7. septembra 2020 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 175/2013

(ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľ navrhuje priznať mu primerané finančné zadostučinenie v sume 8 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 582/2020 z 15. decembra 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu na ďalšie konanie.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je žalobcom v spore o zaplatenie sumy 27 671 eur s príslušenstvom, ktoré sa začalo na okresnom súde 2. decembra 2013 a dosiaľ nie je právoplatne skončené. Predmetom sporu je nárok na náhradu škody, ktorá bola sťažovateľovi spôsobená porušením povinnosti advokáta (žalovaného), v dôsledku čoho bol podľa tvrdenia sťažovateľa exekúovaný jeho majetok vo výške takmer 40 000 eur. Stručne opíšu chronologický priebeh napadnutého konania, sťažovateľ uviedol, že okresný súd po štyroch rokoch vedenia sporu rozhodol na návrh žalobcu rozsudkom pre zmeškanie č. k. 15 C 175/2013-126 z 12. júna 2017 (ďalej len „rozsudok pre zmeškanie“), proti ktorému podal žalovaný odvolanie. Podľa sťažovateľa žalovaný vo svojom odvolaní uviedol výlučne skutkové tvrdenia, ktoré nepreukazujú naplnenie dôvodov nevyhnutných pre zrušenie vydaného rozsudku pre zmeškanie.

II

Argumentácia sťažovateľa

4. V kontexte podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľ upriamil pozornosť na nesprávny postup okresného súdu, ktorý 14. januára 2019 predložil súdny spis Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní žalovaného. Krajský súd 23. októbra 2019 vrátil na vec sa vzťahujúci súdny spis okresnému súdu bez rozhodnutia ako predčasne predložený. Keďže okresný súd po vrátení veci krajským súdom ostal opätovne nečinný, sťažovateľ podal 25. júna 2020 sťažnosť predsedovi súdu podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Okresný súd sťažovateľa upovedomil o spôsobe vybavenia jeho sťažnosti na prieskumy a konštatoval, že v napadnutom konaní zistil nečinnosť okresného súdu v období od 17. augusta 2017 do 23. mája 2018 a od 30. októbra 2019 dosiaľ. Ako príčinu uvedenej nečinnosti predseda okresného súdu uviedol objektívny stav nadmerného zaťaženia konajúceho sudcu. Sťažovateľ uviedol, že je neprijateľné, aby z dôvodu zaťaženia konajúceho sudcu a prednostného vybavovania vecí limitovaných zákonnými lehotami bolo napadnuté konanie viac ako 20 mesiacov bez uskutočnenia relevantného úkonu smerujúceho k rozhodnutiu vo veci samej.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti, ktorého súčasťou bolo aj vyjadrenie zákonnej sudkyne, uviedol, že v napadnutom konaní možno konštatovať nečinnosť súdu v období od 22. februára 2014 do 7. marca 2016, od 17. augusta 2017 do 23. mája 2018 a od 30. októbra 2019 do 17. septembra 2020, keďže súd v uvedenom období riadne nekonal. Dôvodom tejto

nečinnosti boli objektívne príčiny, bez subjektívneho zavinenia zákonnej sudkyne, a to najmä nadmerná zaťaženosť súdneho oddelenia. Celková dĺžka konania podľa okresného súdu bola ovplyvnená náročnosťou samotného konania, ako aj skutočnosťou, že v období od 14. januára 2019 do 30. októbra 2019 sa vec nachádzala na krajskom súde na účel rozhodnutia o odvolaní žalovaného proti rozsudku pre zmeškanie. Okresný súd zároveň zdôraznil, že dotknutá vec je rozhodnutá a 18. septembra 2020 bolo rozhodnuté aj o návrhu žalovaného na zrušenie rozsudku pre zmeškanie.

6. Zákonná sudkyňa zároveň vyjadrila svoj názor, že postupom okresného súdu nedošlo k porušeniu práv namietaných sťažovateľom v podobe prietahov v konaní, keďže súd vo veci konal priebežne a jednotlivé úkony vykonával v primeraných lehotách. Bez zdržania reagoval na podania strán a ich procesný postup, ktoré ovplyvnili aj dĺžku súdneho konania. Pokiaľ ide o rozhodnutie súdu o návrhu žalovaného na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, ktorý bol realizovaný 10 mesiacov od vrátenia veci odvolacím súdom, je pri posúdení dĺžky rozhodovania súdu potrebné prihliadnuť aj na objektívne skutočnosti na strane súdu vyvolané epidémiou ochorenia COVID-19, ktoré od marca 2020 obmedzili činnosť všetkých inštitúcií vrátane súdov.

Replika sťažovateľa:

7. Sťažovateľ vo svojej replike predniesol, že okresný súd žiadnym spôsobom nepoprel ani nevyvrátil, že by z jeho strany nedošlo k prietahom a porušeniu základného ľudského práva sťažovateľa v napadnutom konaní, práve naopak, tieto prietahy sám potvrdil minimálne v období od 22. februára 2014 do 7. marca 2016, od 17. augusta 2017 do 23. mája 2018 a od 30. októbra 2019 do 17. septembra 2020, teda celkovo počas 3 rokov, 8 mesiacov a 11 dní.

7.1 Okrem toho podľa sťažovateľa okresný súd spôsobil zbytočné prietahy svojím nesprávnym a nezákonným postupom, keď prijal odvolanie žalovaného proti rozsudku pre zmeškanie z dôvodov, ktoré zákon nepripúšťa, čo viedlo k nutnosti rozhodovania o podanom odvolaní súdom druhej inštancie (prietahy v trvaní 2 rokov a 8 mesiacov).

7.2 Pochybenie na strane okresného súdu potvrdil aj krajský súd, ktorý uviedol, že vec nebola z jeho strany meritórne rozhodnutá, pretože bola vrátená súdu prvej inštancie na rozhodnutie o návrhu žalovaného na zrušenie rozsudku pre zmeškanie podľa § 277 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

7.3 Sťažovateľ poukázal na to, že porušenie základného práva sťažovateľa je o to závažnejšie, že predmetom konania je peňažný nárok na náhradu škody spôsobenej porušením povinnosti advokáta a že nečinnosťou okresného súdu je sťažovateľovi spôsobovaná značná finančná ujma, čo mu spôsobuje vážne problémy v každej oblasti života, ktorý tak nie je pre neho dôstojný.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na jeho tvrdení, že k porušeniu týchto práv došlo nečinnosťou a nesprávnym (nesústređeným) postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

9. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá,

predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

10. Pri posudzovaní otázky, či v konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 250/2020), ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej orgán verejnej moci rozhoduje, správanie strán a postup samotného orgánu verejnej moci. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokovanej veci.

11. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, predmetom napadnutého konania je peňažný nárok žalobcu na náhradu škody spôsobenej porušením povinnosti pri výkone povolania advokáta. Ústavný súd na tomto mieste konštatuje, že nároky žaloby o zaplatenie z titulu náhrady škody predstavujú bežnú rozhodovaciu agendu všeobecných súdov v civilnom konaní. Navyše, ústavný súd ani z obsahu súdneho spisu nezistil existenciu skutočností, ktoré by mohli objektívne odôvodniť dĺžku konania, hoci sa jedná o vec, ktorá by mohla vykazovať zvýšený stupeň náročnosti dokazovania vo vzťahu k preukázaniu uplatneného nároku (vzniku škody). V konkrétnom prípade sťažovateľa však možno uzavrieť, že okresný súd nevykonával náročné dokazovanie a pozornosť venoval najmä úkonom dožiadania na účel preukázania relevantných skutočností vo vzťahu k osobe žalovaného, ktoré bolo možné zistiť zo súdneho spisu vedeného Okresným súdom Bratislava V (sp. zn. 20 Cb 35/2001) a zo spisu vo veci disciplinárneho konania vedeného proti žalovanému Slovenskou advokátskou komorou (sp. zn. DS V58/12).

12. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na priet'ahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd konštatuje, že nezistil také správanie sťažovateľa, ktoré by prispelo k zbytočným priet'ahom. Práve naopak, sťažovateľ sa zaujímal o stav veci, adresoval súdu žiadosť o nariadenie pojednávania (7. marca 2016, pozn.), aktívne a včas reagoval na písomné podania žalovaného.

13. Ústavný súd napokon hodnotil aj samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Vychádzajúc z tvrdení sťažovateľa, ako aj z prehľadu úkonov okresného súdu nachádzajúcich sa v súdnom spise je možné konštatovať, že postup okresného súdu po podaní žaloby 2. decembra 2013 bol plynulý len v počiatkových procesných úkonoch súdu (16. januára 2014 výzva žalovanému na vyjadrenie sa k žalobe, 31. januára 2014 výzva na zaplatenie súdneho poplatku, pozn.). Od daného momentu bol okresný súd bezdôvodne nečinný a túto nečinnosť odstránil až na žiadosť žalobcu o nariadenie pojednávania, ktoré sa uskutočnilo 30. mája 2016 a bolo odročené z dôvodu oznámenia o prevzatí právneho zastúpenia žalobcu. Ďalší postup okresného súdu možno hodnotiť v zásade ako plynulý, jednotlivé pojednávania boli nariadované v primeraných časových intervaloch. Pojednávanie nariadené na 5. október 2016 uskutočnil konajúci súd v neprítomnosti žalovaného a odročil ho na 18. január 2017 z dôvodu potreby vykonania žalobcom navrhnutých dôkazov. Z objektívnych dôvodov na strane konajúcej sudkyne boli zrušené dve pojednávania (20. marca 2017 a 24. mája 2017, pozn.). Po rozhodnutí rozsudkom pre zmeškanie č. k. 15 C 175/2013-126 z 12. júna 2017 bolo okresnému súdu 1. augusta 2017 doručené odvolanie žalovaného, pričom okresný súd opätovne ostal niekoľko mesiacov (najmä od 17. augusta 2017 do 23. mája 2018) bezdôvodne nečinný, kým pristúpil k realizácii procesných úkonov podľa § 374

ods. 1 a 2 CSP, a súdny spis predložil nadriadenému súdu až 11. januára 2019. Krajský súd vrátil súdny spis okresnému súdu 30. októbra 2019 bez rozhodnutia, pretože odvolanie žalovaného posúdil podľa jeho obsahu ako návrh na zrušenie rozsudku pre zmeškanie a zároveň uviedol, že povinnosťou súdu prvej inštancie bude rozhodnúť o tomto návrhu. Okresný súd uznesením č. k. 5 C 175/2013-166 z 18. septembra 2020 zamietol návrh žalovaného na zrušenie rozsudku pre zmeškanie z dôvodu, že žalovaný bol vo vzťahu k nariadenému pojednávaniu v konaní pasívny a žalovaným uvádzané dôvody na zrušenie rozsudku pre zmeškanie nepredstavujú ospravedlniteľné dôvody (§ 277 ods. 2 CSP). Ústavný súd zistil, že v čase jeho rozhodovania sa vec nachádza na krajskom súde (predkladacia správa z 15. mája 2021, pozn.), ktorý rozhoduje o odvolaní proti uzneseniu súdu o zamietnutí návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie podľa § 357 písm. h) CSP, čím napadnuté konanie nie je stále právoplatne skončené.

14. Ústavný súd posúdením priebehu napadnutého konania konštatuje, že tento bol výrazne ovplyvnený správaním žalovaného a jeho opakovanou neúčastou na riadne nariadených pojednávaniach (5. októbra 2016, 18. januára 2017, 12. júna 2017). V postupe okresného súdu je možné vzhľadom na opakované obdobia nečinnosti (január 2014 – máj 2016, október 2019 – september 2020). Obdobne, z časového hľadiska ako neprimeraný, hodnotí ústavný súd postup okresného súdu v období od augusta 2017 do januára 2019, keď uskutočňoval výlučne procesné úkony smerujúce k predloženiu spisu na rozhodnutie súdu druhej inštancie.

15. Ústavný súd sa stotožňuje s tvrdením sťažovateľa o pochybení okresného súdu v otázke posúdenia prípustnosti podaného odvolania žalovaného proti rozsudku pre zmeškanie, ktoré je možné definovať ako nesústreďený postup. Nad rámec uvedeného ústavný súd uvádza, že aj keď samotnú dobu konania súdov vyššej inštancie nie je (v zásade) možné pričítať na vrub nečinnosti súdu nižšieho stupňa (m. m. II. ÚS 267/2012), skutočnosť, že v dôsledku nesústreďeného postupu okresného súdu došlo k predčasnemu predloženiu súdneho spisu súdu druhej inštancie (bod 13 tohto nálezu), možno už na ťarchu okresného súdu pripísať, pretože jeho postup znamenal oneskorenie odstránenia stavu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádzal.

16. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou orgánu verejnej moci, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty strán konania (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08), čo je aj prípad sťažovateľa.

17. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu, ktorá sa týka objektívnych príčin vzniku prieťahov v dôsledku nadmernej zaťaženia daného súdneho oddelenia (k tomu pozri bod 5 tohto nálezu), túto ústavný súd nemôže akceptovať. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej nie je možné prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (IV. ÚS 97/04, IV. ÚS 136/03, IV. ÚS 35/06, II. ÚS 481/2017). Aj napriek tomu, že nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti

výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania (pozri napr. I. ÚS 119/03, II. ÚS 179/2013, II. ÚS 264/2013, II. ÚS 481/2017).

18. Zohľadňujúc doterajšiu dĺžku namietaného konania od podania žaloby (12. december 2013) do rozhodnutia rozsudkom pre zmeškanie (12. júna 2017), následne nesústreďenú činnosť okresného súdu (bod 13 tohto nálezu), ako aj skutočnosť, že vec nie je dosiaľ právoplatne skončená, ústavný súd dospel k záveru, že v doterajšom priebehu napadnutého konania došlo k zbytočným prieťahom, ktoré boli spôsobené neefektívnou a nesústreďenou činnosťou okresného súdu. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v namietanom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

19. Okrem vyslovenia porušenia svojich práv sťažovateľ v sťažnostnom návrhu požiadal, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 8 000 eur. Svoj návrh odôvodnil iba samotným nekonaním súdu, resp. nekonaním bez zbytočných prieťahov, čím sa neprimerane oddialilo samotné rozhodnutie vo veci samej.

20. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

21. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť okresného súdu a jeho neefektívny postup v napadnutom konaní, berúc do úvahy povahu veci, význam sporu pre sťažovateľa, ako aj rozsah porušenia jeho namietaných práv, ústavný súd považoval priznanie sumy 6 000 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 2 výroku tohto nálezu), a to i napriek veľmi stručným dôvodom tejto časti ústavnej sťažnosti. Vo zvyšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

22. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 567,28 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

23. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Priznal náhradu za tri právne úkony, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti a repliku sťažovateľa. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2020 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 177,00 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušalom 10,62 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 187,62 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2020, t. j. za dva úkony sumu 375,24 eur. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavuje sumu 181,17 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušalom 10,87 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 192,04 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2021.

24. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia (bod 3 výroku tohto nálezu) je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 6. septembra 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu